

PRÒLEG

El juliol de 1982 es va presentar el número 1 d'aquesta col·lecció Papers del Montgrí; feia just tres anys que s'havien estrenat els ajuntaments democràtics i la llavor de la cultura va germinar en aquesta terra ben disposada a donar bon fruit. Els Papers del Montgrí han publicat temes diversos relacionats amb el terme municipal, però aquest número 19 vol rendir homenatge a l'espai concret que li dóna nom: el mateix massís del Montgrí. Els autors de *El Montgrí que hem oblidat* són joves historiadors que estimen el país i són professionals de la història. Ambdues circumstàncies han donat uns resultats que auguren molts més Papers del Montgrí, encara.

Permeteu-me, abans que passeu a gaudir directament d'aquest treball, que en destaquí tres virtuts d'entre les moltes que en podreu copsar. Primer de tot vull aplaudir el coratge que han demostrat els seus autors en trencar amb una certa manera d'enfocar l'estudi del patrimoni. Parlar del patrimoni oblidat és dir que hi ha voluntat de tenir en compte el patrimoni humil i poc vistós, sovint mal considerat, però que és fruit del treball diari, fidel i responsable de moltes generacions. Hem passat massa anys preservant en exclusiva els nostres monuments emblemàtics, gairebé identitaris, sense fer cas d'un patrimoni menys espectacular, però enormement suggestiu. El gir és tan interessant com en el seu dia ho fou la introducció dels nous corrents historiogràfics que detestaren una manera poc encertada d'entendre el passat. De parlar només del reis i dels generals es va passar a estudiar la vida, en paraules de Vicens Vives "d'aquest home (persona, diria ara) mig, ignorat i anònim, però activament existent, en el qual convergeixen, pel bé i pel mal, les potències de la Terra". Vàrem entendre molt millor el nostre ahir i ens va permetre conèixer una història més propera, sense idealismes ni cofoismes excessius. L'autoestima és com la sal, amb un pols n'hi ha prou;

si se'n va la mà fem salat i espatllem el gust del menjar en lloc de potenciar-lo.

Una segona consideració positiva és la de contribuir a esborrar les fronteres excessivament gruixudes entre el patrimoni natural i el patrimoni cultural. S'està redefinint el mateix concepte de patrimoni. Des del naixement d'una més forta consciència ecològica el medi natural passa a tenir consideració de patrimoni. Es tendeix, i els autors en són una prova encertada, a tractar la totalitat del patrimoni d'una manera més integrada. El paisatge el conforma la natura, però també les realitzacions humanes. Trobar una harmonia, unes proporcions adequades del que s'edifica amb el seu entorn és responsabilitat nostra. No tenim prou consciència del fet que si sabem gestionar bé el nostre patrimoni estem dissenyant també el nostre futur. Cada vegada hi ha més necessitat del que és natural i és l'autèntic que va adquirint un valor afegit.

Una tercera aportació que espero que ens faci pensar és la d'observar el Montgrí des d'una òptica desmitificada, un Montgrí humanitzat. No endebades el bon treball de la geògrafa Yvette Barbaza, *Le paysage humain de la Costa Brava*, defensava aquest criteri fa anys. Vull dir amb això que fariem un mal servei si traslladéssim el Montgrí, amb totes les seves qualitats innegables, a una esfera superior al paisatge que l'envolta. Clar i net: vigilem perquè hi ha el risc de focalitzar el nostre interès vers una muntanya que reverenciem com a sagrada, mentre el paisatge de la plana té el risc de ser liquidat. El Montgrí no té cap sentit sense el seu entorn. O salvem el territori que des del seu cim admirem o no valdria anar-lo qualificant de zona especial, aïllada, fins i tot adoptant criteris conservacionistes desmesurats i artificiosos, a la manera de tants parcs naturals, mentre una anella d'edificacions desproporcionada assetgés i afogués aquest Montgrí reduït a un vulgar Parc Temàtic.

Entendre amb aquestes paraules que qui signa és partidari de la congelació del paisatge actual seria interpretar malament el que vull expressar. Simplement crec d'una absoluta necessitat superar els criteris de zones de reserves índies, de reserves del que sigui, mentre la resta és una enorme barra lliure per a l'especulació. Per aconseguir un paisatge harmònic hi ha d'haver plans que vagin més enllà dels estrets marges d'un municipi. La preservació

del nostre patrimoni ha d'estar a mans de gent qualificada i no d'ignorants amb nul·la capacitat per manejar la delicada evolució d'un territori amb una densitat cultural fora del comú. Som víctimes de persones amb diners, però sense gust, ni criteri, ni educació. Fa falta, doncs, actuar amb seny i saber establir una relació diacrònica fent parlar les diferents evolucions demogràfiques, artístiques, econòmiques, etc. Vull creure que hi haurà algú amb capacitat i autoritat per frenar la màquina del ciment. La ignorància més supina dels nous rics sorgits de la primera onada del turisme devorador ens va malmenar el nostre patrimoni més valuós; ara, la segona oportunitat pels nous i inacabables bàrbars, troba excusa en un aparent necessari progrés. Necessiten viure drogats permanentment sota l'eufòria econòmica, juguen amb l'especulació i tot plegat ens fa entrar en el pitjor resultat possible: descapitalitzem el principal atractiu turístic i ingressarem ben aviat en el forat negre de la pèrdua de competitivitat. Tot plegat, però, és predicar al desert perquè si la nostra sensibilitat tolera que el mateix Montgrí, declarat PEIN, sigui víctima d'un continu i persistent atemptat a mans de qui en mala hora li fou concedida l'explotació d'extracció de pedra (a més no ha estat vigilada degudament), com podem aspirar a què tinguem prou coratge per planificar un paisatge en la seva integritat?

Joan Surroca i Sens